

УДК 332.2

ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

*С. Гнаткович, аспірант
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Землі оздоровчого призначення, займаючи 0,01% території України, становлять успішну ланку соціально-економічного захисту і мають важливе значення в житті населення як природний ресурс з лікувальними властивостями для профілактики порушень здоров'я, реабілітації та оздоровлення хворих та інвалідів. Відповідно до статей 3, 49 та 50 Конституції України [5], кожна людина має право на охорону здоров'я та екологічнобезпечне життя, які визнаються найвищою соціальною цінністю та гарантуються державою. У стані кризового економічного становища держава знизилася інтерес до життєво цінної категорії земель, яка внаслідок прогалин та дефектів у земельно-екологічному законодавстві вже давно зіштовхнулася з проблемами нерационального використання земель оздоровчого призначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовий режим земель спеціального призначення одним із перших дослідив Н. І. Краснов. Вітчизняні дослідження у сфері правової охорони земель оздоровчого призначення належать В. А. Полякову, А. М. Орлову. Цивільно-правові особливості використання цінного природно-ресурсного потенціалу земель оздоровчого призначення у сфері послуг охарактеризували А. Г. Бобкова, О. М. Ткаченко, Ю. В. Скакун та ін. Спеціальні юридичні дослідження в галузі правового регулювання щодо раціонального використання та охорони земель оздоровчого призначення проводили Л. М. Бондаренко, Ю. С. Петлюк, А. М. Мірошніченко та І. Г. Булах.

Постановка завдання. У зв'язку з відсутністю єдиного підходу до визначення правових ознак земель оздоровчого призначення та диференціацією законодавчо-нормативних актів у розрізі категорій постає питання систематизації та уніфікації правового підходу до визначення поняття земель оздоровчого призначення.

Виклад основного матеріалу. Порядок раціонального використання та охорони земель оздоровчого призначення регламентує Земельний кодекс України, Закони України «Про курорти», «Про охорону навколишнього середовища», «Про охорону земель», «Про туризм» та інші нормативні акти.

Відповідно до ст. 47 Земельного кодексу України [3] «до земель оздоровчого призначення належать землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватись для профілактики захворювань і лікування людей». Природні лікувальні властивості – це наявність природних лікувальних ресурсів на території цієї категорії земель, а це можуть бути або агрокліматичні ресурси, або водні ресурси, або бальнеологічні ресурси, або наявність декількох ресурсів одночасно. Тому деякою мірою автор згідний з підходом до цього питання А. Мірошніченка, який звужено розглядає поняття земель оздоровчого призначення, вважаючи, що «природні лікувальні властивості, що використовуються для профілактики захворювань та лікування людей», певною мірою має переважна більшість земель, і доцільно розглядати землі, зайняті водними об'єктами, віднесеними до

категорій лікувальних, у складі категорії земель спеціального призначення [7]. Це все просто пояснюється. На сьогодні прийнято вважати, що землями оздоровчого призначення є лише ті, які в установленому порядку оголошені курортами.

Таке рішення є невірним, оскільки, по-перше, згідно із Законом України «Про охорону навколишнього середовища» [2, ст.62] землями оздоровчого призначення визначаються як курортні, так і лікувально-оздоровчі зони, які мають виражені природні лікувальні фактори, такі ж, які наведені в статті 6 Закону України «Про курорти» [1] – мінеральні і термальні води, лікувальні грязі та озокерит, ропа лиманів та озер, морська вода, природні об'єкти і комплекси із сприятливими для лікування кліматичними умовами, що придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань.

З останнього закону випливає також, що слід виокремити дві складові земель оздоровчого призначення: неосвоєну та освоєну лікувально-оздоровчу місцевість, остання і визначається як курорт.

По-друге, виходячи ще із досліджень правового режиму земель спеціального призначення Н. І. Краснова [6], курорт у земельноправовому понятті не розглядається як територія в «чистому» вигляді, яка могла б комусь передаватись. Адже на території «таких» курортів функціонує різноманітне інфраструктурне забезпечення та землекористування іншого цільового призначення, що суперечить правовому розумінню поділу земель за категоріями. Відмежування земель такого спеціального призначення має на меті встановлення просторових кордонів дії режиму «курортної зони». Це означає розповсюдження додаткового правового режиму на місцевість з уже діючими режимами землекористування. Підсумовуючи попереднє доведення та аналізуючи висновки Н. І. Краснова, доцільно назвати таку зону «лікувально-оздоровчою».

По-третє, критерієм поділу земель України на категорії є їх цільове призначення [4, ст.18]. Виходячи з Класифікації видів цільового призначення земель із визначенням кодів цільового призначення земель [8], землі оздоровчого призначення поділяються на: землі для будівництва і обслуговування санаторно-оздоровчих закладів, для розробки родовищ природних лікувальних ресурсів, для інших оздоровчих цілей та, включаючи все перелічене, для збереження та використання земель природно-заповідного фонду.

Висновки. Оскільки у сучасному земельному законодавстві відсутнє чітке визначення земель оздоровчого призначення та впродовж тривалого часу практично здійснювалась помилка віднесення земель оздоровчого призначення до курортів, раціональне використання та ефективна охорона цієї категорії земель стали неможливими і потребують подальшого дослідження. Землі оздоровчого призначення – це самостійна категорія земель із спеціальним правовим режимом використання, яка характеризується освоєною або неосвоєною природною територією, містить природні лікувальні ресурси, сприятливі для лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань. Ці землі за освоєністю поділяють на курорти та лікувально-оздоровчу місцевість. Особливий статус правового регулювання суспільних відносин у галузі використання та охорони цих земель у результаті проведеного дослідження запропоновано визначити як «лікувально-оздоровчу зону», а не «курорт», як це було раніше.

Бібліографічний список

1. Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000.

- № 50. – Ст. 435.
2. Про охорону навколишнього середовища : Закон України від 25 червня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
 3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
 4. Земельний кодекс України : науково-практичний коментар [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.undp.org.ua/>.
 5. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
 6. Краснов Н. И. Правовой режим специального назначения / Н. И. Краснов. – М. : Госюриздат, 1961. – 215 с.
 7. Мірошниченко А. М. Земельне право України : підручник / А. М. Мірошниченко. – К. : Алерта ; Центр навч. літ., 2011. – 680 с.
 8. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23 липня 2010 р. № 548 : зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01 лист. 2010р. за № 1011/18306.

Гнаткович С. Правове визначення земель оздоровчого призначення

У Земельному кодексі України від 2001 року вперше вжито термін «землі оздоровчого призначення». Завдяки унікальному природно-ресурсному потенціалу ці землі виділили в окрему категорію земель із спеціальним режимом використання та охорони. У статті проаналізовано підходи до визначення поняття земель оздоровчого призначення та обґрунтовано законодавчо їх уніфікований зміст.

Ключові слова: землі оздоровчого призначення, природні лікувальні властивості, курорт, лікувально-оздоровча місцевість, лікувально-оздоровча зона.

Hnatkovych S. The legal definition of curative purpose lands

For the first time the term «lands of curative purpose» was used in the Land Code of Ukraine in 2001. Due to the unique natural resource potential these lands are defined in a separate category of lands with special use and protection. Approaches to the definition of curative purpose lands were analyzed in this article. Unifying meaning of these lands legally grounded in this article too.

Key words: lands of curative purpose, natural curative properties, health resort, medicinal and healthy territory, health rehabilitation zone.

Гнаткович С. Правовое определение земель оздоровительного назначения

В Земельном кодексе Украины от 2001 года впервые употреблен термин «земли оздоровительного назначения». Благодаря уникальному природно-ресурсному потенциалу эти земли выделены в отдельную категорию земель со специальным режимом использования и охраны. В статье проанализированы подходы к определению понятия земель оздоровительного назначения и обосновано законодательно их унифицированное содержание.

Ключевые слова: земли оздоровительного назначения, природные лечебные свойства, курорт, лечебно-оздоровительная местность, лечебно-оздоровительная зона.